

УДК [373.5.016:796]-04-057.874-055.52

А. М. Малишкін

ВІДНОШЕННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ТА ЇХ БАТЬКІВ ДО ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У контексті ідей особистісно-орієнтованої парадигми освіти проблема оцінювання в навчально-виховному процесі набуває нові форми та зміст. Значне поширення феномену оцінки в навчально-виховному процесі є причиною того, що оцінювання вчителем результатів навчальної діяльності та самооцінювання перетворилося в останні роки на самостійний напрямок. Оціночна діяльність породжує потребу учня чи вчителя отримати інформацію про те, чи відповідає якість знань та вмінь учня по предмету вимогам програми [0]. На практиці, протягом десятиліть, залишається незмінним головним критерієм оцінювання навчальних досягнень учнів нормативний середньостатистичний показник, який повністю нівелює задекларований диференційований підхід і унеможливує врахування конституційних особливостей учнів, що визначають їх рухові можливості. Орієнтація на „абстрактного“ учня зумовлена тим, що системи оцінювання різних показників життєдіяльності людини часто ґрунтується на уявленні про нормальний розподіл досліджуваних ознак у сукупностях [0]. При розробці систем оцінювання навчальних досягнень школярів фахівцями недостатньо вивчається ставлення учнів до цього процесу [0].

Дослідження щодо відношення учнів до оцінювання було проведено Хохловою Л. А. За висновками, на думку більшості учнів 9 – 11 класів, при оцінюванні їх навчальних досягнень у системі шкільного фізичного виховання домінуючими факторами повинні бути: рівень оволодіння школярами практичними та теоретичними знаннями з фізичної культури та ступінь застосування цих знань у житті. Оцінювати рівень фізичного розвитку учнів та рівень розвитку в них фізичних якостей є показником їх фізичного здоров'я. Комплексність підходу до визначення рівня навчальних досягнень учнів є головною умовою об'єктивності та справедливості оцінювання. Такий підхід заохочуватиме школярів до вивчення навчального матеріалу шкільних предметів, що спрямовані на формування системи знань про здоров'я людини та засоби його збереження [0]. За дослідженням 2005 року Новикова А. М. [5] особа характеризується трьома сферами: інтелектуальною, емоційною, вольовою. Ці сфери рівноцінні. І упор на одну з них в процесі навчання (інтелектуальну) в збиток іншим веде до диспропорцій. І те, що називається «методами стимулювання інтересу до навчально – пізнавальної діяльності» – це спроба «залатати» недолік емоційних компонентів в навчанні, а те, що називається «методами стимулювання

відповідальності» – це спроби «залатати» недолік вольових компонентів. Усі три компоненти: інтелектуальний, емоційний, вольовий повинні в процесі навчання виступати на рівних і одночасно [0]. Однією із спроб глибше розібратися з цією проблемою (емоційна, вольова сфери) є вивчення ставлення до навчання та оцінювання учнів та батьків. Думка батьків має вирішальний вплив на те, що визначений вид спорту стає для їх дітей улюбленим [0]. Враховуючи їх побажання, можна спрямувати навчальний процес у сфері рухової активності на більш якісному рівні.

Мета дослідження: визначити ставлення учнів та батьків до оцінювання навчальних досягнень на уроках фізичної культури.

Завдання:

1. Проаналізувати отримані результати опитування.
2. Визначити найбільш важливі елементи навчання та оцінювання з погляду опитуваних.

Методика дослідження. Щоб вирішити поставлені завдання у 2010- 2011 навчальному році здобувачем Харківської державної академії було проведено спеціальне соціологічне опитування учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів Херсонської області Новотроїцького району та батьків. У процесі опитування використовувалась анкета відкритого типу. Вона містила питання, які допомогли з'ясувати ставлення учнів до оцінювання навчальних досягнень. На кожне питання учні відповідали – «так, ні». У процесі обробки анкет визначалися у відсотках кількість опитуваних, що вибирали позитивну відповідь (так), негативну (ні). Визначалося ставлення учнів за класом, у якому вони навчаються та батьків. Визначення зроблене у відсотках в залежності від кількості опитаних. Кількість опитаних: 5 клас – 75 учнів, 6 клас – 37, 7 – 49, 8 – 39, 9 – 43. Всього – 243 учні. Кількість опитаних дорослих: учнів 5 класу – 86 батьків, 6 – 21, 7 – 43, 8 – 25, 9 – 25. Всього – 200.

Результати дослідження. Кожне питання відповідей учнів та батьків розглянуто окремо.

Відповіді учнів. 1. Тобі хотілося б навчитися грати в спортивні ігри на відмінно, приблизно так само як і професійні гравці? Відповіді: 87%, 97%, 86%, 78%. Фахівці теорії спорту відмічають, що техніко-тактична підготовка прямо впливає на ефективність змагальної діяльності [0]. Бажання учнів забезпечує ефективне проведення уроків фізичної культури з використанням тренувальних вправ, підготовчих ігор, наближених до спортивних для засвоєння технічної та тактичної майстерності.

2. Для тебе важливо мати красиву форму тіла, розвинену мускулатуру, позбавитися від хворобливого викривлення хребта, плоскостопості? Відповіді: 85%, 100%, 84%, 88%, 85%. Учні зацікавлені у достатньому фізичному розвитку. Відомо, що гармонійний фізичний розвиток, пропорційна статура, добре розвинені фізичні якості, здоров'я є необхідною умовою краси зовнішньої і краси внутрішньої. Дані

компоненти створюють базу для розвитку естетичного смаку, служать джерелом естетичного задоволення, насолоди і розуміння прекрасного у фізичних вправах і рухах людського тіла [0].

3. Чи потрібна тобі фізична підготовка для участі в спортивних іграх (у футболі, баскетболі, гандболі, естафетах)? Погодилися 90%, 92%, 78%, 96%, 76% респондентів. Фізична підготовка – найважливіший розділ навчально-тренувального процесу. Її основні завдання – зміцнення здоров'я, усебічний фізичний і спеціальний розвиток, підвищення загальної і спеціальної працездатності організму. Практика і наукові дослідження переконливо показують величезну роль фізичної підготовки в спортивних досягненнях. Вона тісно пов'язана з технічною, тактичною і психологічною підготовкою. Без достатнього розвитку таких якостей, як сила, швидкість, витривалість і спритність, неможливо успішно використовувати технічні прийоми, здійснювати задумані тактичні дії. Кожна спортивна гра має відмітні особливості, але в той же час характер дій в тій або іншій грі має багато спільного: ациклічність, різноманітність, змінність інтенсивності навантаження. Тривала діяльність в таких умовах вимагає розвитку специфічної витривалості, швидкості, сили, спритності, гнучкості. З цією метою використовують спеціальні підготовчі вправи, по своїй структурі схожі з основними ігровими діями, а також вправи в техніці і тактиці виду гри, що вивчається, рухливі ігри [0].

Таблиця 1

Ставлення учнів та батьків до навчання та оцінювання на уроках фізичної культури

№	Питання	Класи у %				
		Учні	5	6	7	8
1.	Тобі хотілося б навчитися грати в спортивні ігри на відмінно, приблизно так само як і професійні гравці?	87	97	86	96	78
2.	Для тебе важливо мати красиву форму тіла, розвинену мускулатуру, позбавитися від хворобливого викривлення хребта, плоскостопості?	85	100	84	88	85
3.	Чи потрібна тобі фізична підготовка для участі в спортивних іграх (у футболі, баскетболі, гандболі, естафетах)?	90	92	78	96	76
4.	Чи справедливо, коли учитель оцінює твоїх однокласників, які не можуть виконати норматив, вправу за знання, як правильно робити ці вправи?	40	49	38	23	9

	Батьки	5	6	7	8	9
1.	Ви задоволені тим, як оцінюють досягнення вашої дитини на уроках фізичної культури?	85	75	87	84	80
2.	Враховувати при оцінюванні роботу учня на уроках?	85	85	92	96	96
3.	Головне щоб кожен учень займався на уроках, а досягнення прийдуть самі і в тому розмірі, який учень може засвоїти сам в групі своїх однолітків?	86	100	94	88	80
4.	Правильно якщо оцінюють за знання техніки виконання?	46	38	46	44	28

Найкращий ефект у фізичній підготовці досягається тоді, коли людина починає тренуватися в дитячому, а не в зрілому віці [3]. Навчитися лазити по канату, штовхати ядро, робити шпагат, пересуватися на лижах, грати в баскетбол тощо можна тільки при достатньому рівні розвитку сили, швидкості, гнучкості, витривалості, спритності. Перед початком навчання потрібно з'ясувати в учнів рівень розвитку фізичних якостей, необхідних для освоєння рухових дій, і якщо він недостатній, слід планувати необхідний період попередньої фізичної підготовки [6].

Відповіді батьків. 1. Ви задоволені тим, як оцінюють досягнення вашої дитини на уроках фізичної культури? Так – 85%, 75%, 87%, 84%, 80%. Це підтверджує те, що вчителі фізичної культури при оцінюванні використовують не тільки наукові, теоретичні методи оцінки навчальних досягнень, а здоровий глузд і звичайний педагогічний досвід [0]. Тому що система оцінювання не в повній мірі охоплює процес навчання, багато елементів знаходяться поза межами оцінювання. 2. Враховувати при оцінюванні роботу учня на уроках? Так – 85%, 85%, 92%, 96%, 96%. Батьки розуміють, що кожна дитина повинна бути зайнята руховою діяльністю під час уроку. За навчальною програмою [0] при оцінюванні навчальних досягнень враховуються: особисті досягнення школярів протягом навчального року; ступінь активності учнів на уроках; залучення учнів до занять фізичною культурою навіть в позаурочний час та участь у спортивних змаганнях усіх рівнів. 3. Головне щоб кожен учень займався на уроках, а досягнення прийдуть самі і в тому розмірі, який учень може засвоїти сам в групі своїх однолітків? Так – 86%, 100%, 94%, 88%, 80%. Не всі завдання на уроках фізичної культури можна побудувати в ігровій формі, зацікавити. Особливо це стосується корекції порушень хребта, розвитку силових здібностей, якостей при певних недоліках тощо. Потрібна сумлінна праця кожного учня. Це перші спроби виховання працелюбності. Адже робота – головний зміст

людського життя від якої у великій мірі залежить задоволення людини своєю долею, її щастя [0].

Спільні питання з якими не погоджуються учні та батьки. 2. Чи справедливо, коли учитель оцінює твоїх однокласників, які не можуть виконати норматив, вправу за знання, як правильно робити ці вправи? Так – 40%, 49%, 48%, 23%, 9%. 3. Правильно якщо оцінюють за знання техніки виконання? Так – 46%, 38%, 46%, 44%, 28%. Опитувані вважають що вміння та навички більш важливіші ніж тільки знання про правильне виконання. Працелюбність, старанність більше ціниться на уроках фізичної культури школярами та батьками. Ця думка збігається з думкою фахівців фізичного виховання. За навчальною програмою 2009 року при складанні навчального нормативу за його показником визначають рівень досягнень (початковий, середній, достатній, високий), а потім за технічними показниками виконання рухової дії та теоретичними знаннями виставляють остаточну оцінку в балах [0].

Отже, можна зробити висновки:

1. Найбільш актуальними з 15 питань анкети для учнів та батьків стали тільки чотири, що стосуються фізичної підготовки, гармонійно розвиненої статури, якісного навчання гри для учнів; прийняття існуючої системи оцінювання; роботи на уроках для батьків. Тільки одне питання стало спільним – не згодні оцінювати тільки за теоретичні знання.

2. Опитування учнів 5-9 класів та їх батьків показало, що найбільш важливими чинниками для оцінки навчальних досягнень повинні бути для учнів: гарна форма тіла, розвинена мускулатура, позбавлення від хворобливого викривлення хребта, плоскостопості; якісна техніко-тактична підготовка у спортивних іграх; потрібна фізична підготовка для участі в спортивних іграх. Батьки оцінюванням на уроках фізичної культури задоволені, основним критерієм, на їхню думку, є робота на уроках школярів. Головне щоб кожен учень займався на уроках, а досягнення прийдуть самі і в тому розмірі, який учень може засвоїти сам в групі своїх однолітків. Погоджуються учні та дорослі з тим, що оцінка за практичне виконання вправи важливіша ніж тільки за знання теорії.

У перспективі подальшого вивчення намічено вивчити відношення вчителів фізичного виховання загальноосвітніх навчальних закладів до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Список використаної літератури

1. Звонников В. И. Современные средства оценивания результатов обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. И. Звонников, М. Б. Мельникова. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 224 с. **2. Калиниченко І.** Проблеми використання та шляхи реалізації індивідуального підходу у фізичному вихованні школярів / І. Калиниченко // Фізична культура, спорт і здоров'я нації. – 2009. – № 8. **3. Максименко Л. М.** Теория и методика физической культуры : учебник / Л. М. Максименко. – М. :Физическая культура, 2005. – 544 с.

4. Матвеев Л. П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов / Л. П. Матвеев. – К. : Олимпийская литература, 2002. – 319 с.
5. Новиков А. М. Методология учебной деятельности / А. М. Новиков. – М.: Издательство «Эгвес», 2005. – 176 с. **6. Основы** теории и методики физической культуры: Учеб. для техн. физ. культ. / под ред. А. А. Гужаловского. – М.: Физкультура и спорт, 1986. – 352 с.
7. Погрібна О. Д. Психолого-педагогічні засади об'єктивності оцінювання вчителем успішності навчальної діяльності школярів: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19. 00. 07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. Д. Погрібна. – Одеса, 2002. – 20 с.
8. Ротерс Т. Естетичне виховання школярів на уроках фізичної культури / Т. Ротерс / Фізична культура, спорт та здоров'я нації . – 2006. – № 1.
9. Спортивные и подвижные игры : учебник для физ. техникумов / под ред. Ю. И. Портных. – Изд. 2-е, перераб. – М. : «Физкультура и спорт», 1977. – 382 с. с ил. **10. Фицула М. М.** Педагогіка / М. М. Фицула. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2004. – С. 190. **11. Хохлова Л. А.** Ставлення школярів до деяких аспектів оцінювання навчальних досягнень учнів у системі шкільного фізичного виховання / Л. А. Хохлова // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2010. – № 1. **12. Лисяк В. М.** Визначення факторів, які сприяють формуванню інтересу до фізичної культури та спорту / В. М. Лисяк // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2006. – № 9. – С. 6 – 9. **13. Навчальна** програма з фізичного виховання для загальноосвітніх навчальних закладів 5 – 9 класи / Лакіза О. М., Деменков Д. В., Круцевич Т. Ю., Дятленко С. М., Турченко І. Х., Кравченко Н. С., Чешейко С. М. – К. : Літера ЛТД, 2009. – 176 с.

Малишкін А. М. Відношення учнів загальноосвітніх шкіл та їх батьків до основних аспектів уроку фізичної культури

Показані результати досліджень ставлення учнів 5 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів та їх батьків Херсонської області Новотроїцького району до навчання та оцінювання на уроках фізичної культури. У соціологічному опитуванні брали участь: 75 учнів 5 класів, 37 – 6 класів, 49 – 7, 39 – 8, 43 – 9, всього – 243 учні. Кількість опитаних дорослих: 86 батьків дітей 5 класів, 21 – 6 класів, 43 – 7, 25 – 8, 25 – 9, всього – 200. Встановлено питання, які найбільш важливі з погляду опитуваних: фізична підготовка, гармонійно розвинена статура, якісне навчання техніко-тактичної підготовки ігор для учнів; прийняття існуючої системи оцінювання, навчальна робота з однолітками на уроках для батьків. Одне питання стало спільним – не згодні з оцінюванням тільки за теоретичні знання. Головне спрямування інтересів учнів це розвиток фізичних якостей, краса тіла, техніко-тактична підготовка; для батьків соціалізація в руховій активності. Використовувати їх побажання в роботі допоможе підтримувати високу мотивацію до навчання.

Ключові слова: оцінювання, навчання, фізична культура, учні, батьки.

Малышкин А. Н. Отношение учащихся общеобразовательных школ и их родителей к основным аспектам урока физической культуры

Показаны результаты исследований отношения учеников 5 – 9 классов общеобразовательных учебных заведений и их родителей Херсонской области Новотроицкого района к обучению и оцениванию на уроках физической культуры. В социологическом опросе принимали участие: 75 учеников 5 классов, 37 – 6 классов, 49 – 7, 39 – 8, 43 – 9, всего – 243 ученика. Количество опрошенных взрослых: 86 родителей детей 5 классов, 21 – 6 классов, 43 – 7, 25 – 8, 25 – 9, всего – 200. Установлено вопросы, которые наиболее важные с точки зрения опрашиваемых: физическая подготовка, гармонично развитое телосложение, качественное обучение технико-тактической подготовке игр для учеников; принятие существующей системы оценивания, учебная работа с ровесниками на уроках для родителей. Один вопрос стал общим – не согласны с оцениванием только за теоретические знания. Главное направление интересов учеников это развитие физических качеств, красота тела, технико-тактическая подготовка; для родителей социализация в двигательной активности. Использовать их пожелание в работе поможет поддерживать высокую мотивацию к обучению.

Ключевые слова: оценивание, обучение, физическая культура, ученики, родители.

Malyshkin A. M. The Relation of Pupils of Comprehensive Schools and Their Parents to the Basic Aspects of a Lesson of Physical Training

Outcomes of probes of the attitude of pupils 5 – 9 class of general educational institutions and their parents of the Kherson area of Novotroitsk region to training and estimation at physical training lessons are shown. In sociological interrogation participated: 75 pupils of 5 class, 37-6 class, 49 – 7, 39 – 8, 43 – 9, all – 243 pupils. Quantity of the polled adults: 86 parents of children of 5 class, 21 – 6 class 43 – 7, 25 – 8, 25 – 9, all – 200. It is established problems, which one most relevant from the point of view of the polled: physical preparation, harmoniously developed constitution, qualitative instruction to technique-tactical preparation of plays pupils; adoption of existing system of estimation, study with coevals at lessons parents. One problem became common – do not agree estimation only for idealised knowledge. Mainstream of interests of pupils this development of physical qualities, beauty of a body, technique-tactical preparation; for parents socialisation in impellent activity. To use their wish in work will help to support high motivation to training.

Key words: estimation, instruction, physical training, pupils, parents.

Стаття надійшла до редакції 08.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.